

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

генетики, розведення та біотехнології
тварин

_____ Сергій РУБАН

«_____» _____ 2025 р.

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Технологія розведення, утримання, дресирування та
використання собак породи бігль»

Спеціальність 204 «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»

Гарант освітньої програми

доктор с.-г. наук, професор _____ Наталія ПРОКОПЕНКО

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

кандидат с.-г. наук, доцент _____ Василь БОЧКОВ

Виконав

_____ Данило КІФА

КИЇВ – 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри генетики, розведення та
біотехнології тварин

доктор с.-г. наук, професор

_____ Рубан С.Ю.

« _____ » _____ 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ**

КІФІ ДАНИЛУ ІВАНОВИЧУ

Спеціальність 204 – технології виробництва і переробки продукції тваринництва

Освітня програма – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи: **«Технологія розведення, утримання, дресирування та використання собак породи бігль»**

затверджена наказом ректора НУБіП України від «25» 10. 2024р. № 1910 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 12.05.2025 р.

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи:

документація племінного та зоотехнічного обліку

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Дати характеристику собакам породи бігль.
2. Аналіз селекційних ознак собак породи бігль.
3. Методи утримання та дресирування собак.
4. Динаміка показників живої маси тварин.
6. Екстер'єр тварин.
7. Відтворювальна здатність сук.
8. Особливості технології утримання, дресирування та використання собак.
9. Кореляційний аналіз основних селекційних ознак

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання «04» листопада 2024 р.

Керівник бакалаврської роботи _____

Василь БОЧКОВ

Завдання прийняв до виконання _____

Данило КІФА

РЕФЕРАТ

Бакалаврська кваліфікаційна робота виконана на тему «Технологія розведення, утримання, дресирування та використання собак породи бігль» містить такі розділи: вступ, огляд літератури, матеріали, напрями та методики дослідження, результати дослідження, аналіз економічної ефективності, охорона праці, висновки та пропозиції, список використаних джерел. Кваліфікаційна бакалаврська робота викладена на 50 аркушах тексту комп'ютерного набору, містить 3 таблиці і 8 рисунків, список літератури включає 23 джерел, у тому числі іноземних авторів – 5.

При виконанні та написанні бакалаврської роботи були використанні первинні матеріали зоотехнічного та племінного обліку. Проведені дослідження включали аналіз літературних джерел, експертні оцінки фахівців та результати власних досліджень.

Було здійснено аналіз умов утримання собак, їх годівлі, медичного обслуговування та безпеки, а також визначено найбільш ефективні техніки й технології виховання та дресирування, які дозволяють підготувати собак для роботи в різних сферах.

Об'єктом досліджень стали суки першого та другого щеніння, тварини пси і суки різного віку та молодняк собак бігль.

Мета роботи: дослідити та ретельно проаналізувати технології розведення, утримання, дресирування та використання собак породи бігль в умовах розплідника «BARSTAIL».

Відповідно до поставленої мети та завдань проведено аналіз показників живої маси тварин, відтворювальних властивостей сук породи бігль з урахуванням їх віку (щеніння), технології дресирування тварин, вивчено та охарактеризовано кореляційний зв'язок між різними селекційними ознаками. Проведено розрахунок коефіцієнту кореляції, а також дано оцінку економічної ефективності. Дослідження проводилося з метою вивчення технології розведення, утримання, дресирування та використання собак.

Аналіз отриманих результатів досліджень вказує на те, що технології утримання, дресирування та використання собак у розпліднику відповідають необхідним вимогам.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: собаки, порода, бігль, розведення тварин, дресирування, годівля, утримання.

Abstract

The bachelor's qualification work was carried out on the topic "Technology of breeding, keeping, training and use of beagle dogs" contains the following sections: introduction, literature review, materials, research directions and methods, research results, analysis of economic efficiency, labor protection, conclusions and suggestions, list of sources used. The bachelor's qualification work is presented on 50 sheets of computer-typed text, contains 3 tables and 8 figures, the list of references includes 23 sources, including foreign authors - 5.

When performing and writing the bachelor's work, primary materials of zootechnical and breeding accounting were used. The research conducted included an analysis of literary sources, expert assessments of specialists and the results of their own research.

An analysis of the conditions of keeping dogs, their feeding, medical care and safety was carried out, and the most effective techniques and technologies of upbringing and training were determined, which allow preparing dogs for work in various fields.

The object of research was the bitches of the first and second litter, male and female animals of different ages and young beagle dogs. Purpose of the work: to study and thoroughly analyze the technologies of breeding, keeping, training and use of beagle dogs in the conditions of the "BARSTAIL" kennel.

In accordance with the set goal and objectives, an analysis of the indicators of live weight of animals, reproductive properties of beagle bitches taking into account their age (puppies), animal training technology was carried out, the correlation between various breeding traits was studied and characterized. The correlation coefficient was calculated, and an assessment of economic efficiency was given. The study was conducted to study the technology of breeding, keeping, training and use of dogs. Analysis of the obtained research results indicates that the technologies of keeping, training and use of dogs in the kennel meet the necessary requirements.

WORDS: dogs, breed, beagle, animal breeding, training, feeding, maintenance

ЗМІСТ

	ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1	ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	11
1.1.	Характеристика собак породи бігль	11
1.2.	Розведення собак	12
1.3.	Годівля та утримання тварин	13
1.4.	Дресування собак	15
РОЗДІЛ 2	МАТЕРІАЛИ, НАПРЯМИ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ	21
2.1.	Характеристика розплідника та його діяльності	21
2.2.	Матеріали та методика досліджень	23
РОЗДІЛ 3	РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	25
3.1.	Утримання, годівля та використання собак в кінологічному розпліднику BARSTAIL	25
3.2.	Відтворювальна здатність маточного поголів'я розплідника	28
3.3.	Екстер'єрні особливості та жива маса тварин	31
3.4.	Виховання та дресування собак	36
3.5.	Кореляційні зв'язки між основними селекційними ознаками	37
РОЗДІЛ 4	ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ	39
РОЗДІЛ 5	ОХОРОНА ПРАЦІ	41
	ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	43
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
	ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Нині собаки відіграють значущу роль як свійські тварини, а ще у практичних справах, наприклад, в поліції, наркоконтролі, рятувальних операціях та інших галузях. У всьому світі собаки не тільки є відданими друзями людини, але й важливими співробітниками у поліції, рятувальній службі, армії, спортивному секторі та багатьох інших сферах. У такому контексті важливо, щоб технології утримання, дресирування та застосування собак були належним чином вивчені та впроваджені. У зв'язку з цим, кінологічні центри, де займаються розведенням, утриманням, дресируванням та застосуванням собак, стають дедалі популярнішими організаціями для проведення різноманітних досліджень.

Актуальність досліджень за темою «Технологія розведення, утримання, дресирування та використання собак породи бігль» в умовах розплідника собак «BARSTAIL» є зараз досить актуальною. Розведення, утримання й дресирування псів потребує особливих знань та вмінь, а також великої відповідальності, адже від цього залежить не тільки здоров'я і добробут тварин, а й безпека людей, які з ними працюють. Окрім того, збільшення популяції псів породи бігль та їх використання в різних сферах людської діяльності (наприклад, як мисливських тварин, у правоохоронних органах, пошуково-рятувальних службах, у розважальній індустрії тощо) породжує потребу у вивченні ефективних методів розведення, утримання, дресирування й використання собак [2, 4].

Розплідник собак «BARSTAIL» є одним з провідних закладів у царині розведення, утримання, дресирування та застосування собак в Україні, отож вивчення його діяльності є важливим для розвитку цієї галузі в країні. Таким чином, тема бакалаврської роботи є актуальною та має важливість як для практикуючих кінологів, так і для широкого загалу, що цікавиться розведенням, утриманням та дресируванням собак породи бігль.

Мета та завдання дослідження. Метою наших досліджень було вивчення технологій розведення, утримання, дресирування та використання

собак породи бігль у розпліднику «BARSTAIL». При цьому розглянули особливості розведення собак, їх утримання собак у в умовах розплідника, а також режими годівлі та догляду за тваринами. Велику увагу приділяли процесу дресирування собак, беручи до уваги методи виховання, навчання й тренування, які застосовуються у розпліднику «BARSTAIL». Було здійснено аналіз різних методів дресирування собак породи бігль, оскільки ця порода має свої особливості характеру та фізичних можливостей. Дослідили використання собак породи бігль у різних сферах діяльності, а саме в пошуково-рятувальних та правоохоронних органах, у мисливській роботі, а також в якості компаньонів людини та домашніх улюбленців. Роботі розплідника собак було приділено велику увагу: його організації та функціонуванню.

Об'єктом дослідження слугували собаки породи бігль та їх селекційна оцінка.

Предметом досліджень стала оцінка технології розведення, утримання, дресирування та використання собак породи бігль

Методи досліджень: зоотехнічні – вивчення та аналіз показників багатоплідності, живої маси тварин, роботоздатності; біометричні – визначення та аналіз середніх показників досліджуваних ознак, їх похибок, результатів вірогідності досліджень, коефіцієнтів кореляції між основними селекційними ознаками. Були застосовані і такі методи досліджень як опитування, спостереження й статистичний аналіз.

Для досягнення поставленої мети та вирішення відповідних завдань використовувалися такі методи дослідження:

- літературного аналізу – для збору, аналізу й узагальнення теоретичних матеріалів з питань розведення, дресирування, утримання та використання собак породи бігль.
- Спостереження – вивчення технології утримання, дресирування й використання собак.

- Експертної оцінки – для отримання інформації та рекомендацій від експертів з питань розведення, використання, утримання, дресирування собак.
- Статистичної обробки даних – для аналізу отриманих даних, результатів й надання певних висновків і рекомендацій розпліднику.
- Опитування –збір даних про враження і думки щодо якості технології розведення, утримання, дресирування і використання собак породи бігль.

Отже, використання саме цих методів дало змогу здійснити об'єктивне дослідження технології розведення, утримання, дресирування й використання собак породи бігль.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Характеристика собак породи бігль

Порода собак бігль займає особливе місце серед гончаків завдяки своїм унікальним характеристикам, які обумовлюють її популярність у всьому світі. Бігли — це собаки середнього розміру, з компактною та пропорційною статурою, які вирізняються чудовими нюховими здібностями та витривалістю [19].

Їхнє походження пов'язане з Великою Британією, де вони використовувалися переважно для полювання на зайців, дрібну дичину та інші польові завдання [21].

Бігли мають коротку, щільну шерсть, яка добре захищає їх від погодних умов, та міцний скелет, що дозволяє їм витримувати значні фізичні навантаження.

Особливістю зовнішнього вигляду бігля є велика голова з добре розвиненим черепом, виразні темно-карі або горіхові очі та довгі, м'які вуха, що закручуються вперед [20].

Хвіст бігля товстий біля основи, високо поставлений, часто з білим кінчиком, що полегшує його виявлення під час роботи в полі.

Зріст біглів коливається в межах 33–40 см, а вага становить від 8 до 14 кг [20]. Їхній темперамент дружній, урівноважений, без ознак агресії або боязкості.

Вони дуже товариські, що робить їх чудовими сімейними компаньйонами. Водночас, через високий рівень енергії та вроджений інстинкт переслідування, бігли потребують значної кількості фізичних навантажень та ментальної стимуляції [19].

Історично біглів виводили для роботи в зграї, що сформувало їхню соціальну натуру та здатність працювати у групах.

Водночас, їхній незалежний характер та схильність до самостійного прийняття рішень часто ускладнюють процес дресирування, що потребує від власника терпіння та послідовності [21].

Серед захворювань, притаманних породі, варто відзначити дисплазію кульшового суглоба, епілепсію, гіпотиреоз, а також схильність до ожиріння у випадку неправильного годування та недостатнього фізичного навантаження [22].

Саме тому для підтримки фізичного та психоемоційного здоров'я біглів необхідний збалансований підхід до їхнього догляду.

Таким чином, бігль є породою, що поєднує в собі енергійність, дружелюбність та мисливські інстинкти.

Завдяки цим якостям біглі залишаються незмінно популярними як серед мисливців, так і серед власників, які шукають активного та товариського компаньйона.

1.2. Розведення собак

Розведення собак породи бігль у сучасних умовах потребує глибоких знань у сфері генетики, ветеринарії, зоогігієни та кінології. Основною метою племінної роботи є збереження та вдосконалення породних ознак, забезпечення фізіологічного і психічного здоров'я тварин, а також підвищення їх робочих якостей.

У практиці розплідника BARSTAIL велика увага приділяється підбору пар для в'язки. Враховуються такі фактори, як родовід, показники здоров'я, результати виставок, відповідність стандарту породи, а також сумісність характерів. Одним із ключових аспектів є уникнення інбридингу, що дозволяє запобігти фіксації генетичних вад та підвищити життєздатність потомства [9, 15.].

Систематичне ведення племінної документації (карти в'язок, картки цуценят, родоводи) дозволяє здійснювати контроль за спадковістю, відстежувати лінії та уникати дублювання небажаних мутацій. Усі в'язки

проходять з дотриманням офіційно затверджених норм та правил, згідно з Порядком ведення племінної документації в Україні (Наказ Мінагрополітики №820, 2010) [10].

Підготовка до в'язки включає клінічний огляд самки та самця, аналізи на приховані інфекції, визначення оптимального дня овуляції. Після в'язки тварини перебувають під ветеринарним наглядом, а у разі підтвердження вагітності самку переводять на особливий режим годівлі та догляду. Народження цуценят здійснюється в окремих ізольованих приміщеннях. Період новонародженості супроводжується постійним контролем температури, вологості, дезінфекції та санітарного стану. Цуценята проходять ідентифікацію, вакцинацію та дегельмінтизацію за встановленим графіком [7].

Період соціалізації починається з другого тижня життя. У розпліднику BARSTAIL активно застосовуються методики раннього розвитку, що включають сенсорну стимуляцію, адаптацію до людського голосу, предметів та звуків. Це дозволяє сформувати стійку психіку, покращити адаптивність цуценят у нових сім'ях.

Таким чином, розведення собак у BARSTAIL здійснюється на основі поєднання сучасних наукових досягнень та багаторічної практики. Високий рівень племінної роботи гарантує отримання здорового, соціалізованого та генетично якісного потомства, яке відповідає міжнародним стандартам породи бігль.

1.3. Годівля та утримання тварин

Раціональна годівля та належні умови утримання є основоположними чинниками для забезпечення здоров'я, високої продуктивності та тривалості життя собак породи бігль. У практиці розплідника BARSTAIL (м. Київ) цим аспектам приділяється першочергова увага, адже саме якісний догляд сприяє формуванню міцного і життєздатного поголів'я.

Годівля собак здійснюється відповідно до індивідуальних планів, з урахуванням віку, фізіологічного стану, рівня активності та стану здоров'я

кожної особини. Основу раціону складає повнораціонний сухий корм преміум- або суперпреміум-класу, який містить збалансовану кількість білків, жирів, вуглеводів, вітамінів і мінералів. Для цуценят, вагітних і годуючих сук застосовуються спеціалізовані формули, що враховують підвищені потреби організму [11].

Важливим елементом є режим годівлі — дорослі собаки отримують їжу двічі на день, тоді як цуценят годують частіше (4–5 разів на добу у віці до 3 місяців). Вода надається у вільному доступі та змінюється не менше двох разів на день. Додатково до раціону можуть включатися натуральні продукти — м'ясо, овочі, кисломолочні вироби, але лише під наглядом ветеринарного лікаря.

Щодо утримання, бігли потребують простору для активного руху, оскільки є надзвичайно енергійними тваринами. У BARSTAIL собаки утримуються у просторах індивідуальних або групових вольєрах, оснащених утепленими будками, підстилками, системами вентиляції та захисту від опадів. Щоденне прибирання вольєрів та дезінфекція проводяться відповідно до ветеринарно-санітарних норм [1,12].

Особливу увагу приділяють прогулянкам та фізичному навантаженню. Бігли мають вроджений інстинкт переслідування, тому вигул здійснюється виключно на огорожених майданчиках або з використанням повідків. З тваринами проводяться активні ігри, тренування на витривалість, а також базові заняття з дресирування.

Кліматичні умови утримання підтримуються оптимальними для сезону — у зимовий період приміщення утеплюються, застосовуються інфрачервоні обігрівачі, влітку забезпечується захист від перегріву. Для щенят передбачені окремі бокс-секції з контрольованою температурою та стерильними умовами, що дозволяє уникнути інфекцій.

Контроль за гігієною включає регулярну обробку від бліх і кліщів, чистку вух, підрізання кігтів, купання за потреби. Зовнішній вигляд собак (шерсть, очі, вуха) ретельно контролюється щоденно. Також важливим аспектом є

моніторинг психоемоційного стану тварин: собаки потребують спілкування, стимуляції та позитивної взаємодії з персоналом.

Отже, система годівлі та утримання собак у розпліднику BARSTAIL базується на сучасних ветеринарно-зоотехнічних підходах. Комплексний догляд, індивідуальний підхід до кожної тварини та відповідальне ставлення персоналу сприяють формуванню здорового, активного і соціально адаптованого поголів'я породи бігль.

Щоб забезпечити собаці відповідні умови життя й збереження її здоров'я та роботоздатності є важливим знати, які фактори середовища позитивно впливають на неї, а котрі є шкідливими. На організм собак мають великий вплив гази у повітрі, а саме: вміст кисню, азоту, вуглекислого газу та інших. Фізичні властивості навколишнього середовища, а саме: вологість, температура, атмосферний тиск, наявність вітру та опадів, теж впливають на собаку. Наявність механічних домішок, тобто пилу, в повітрі також негативно впливає на стан собаки [14].

Приміщення, які призначені для утримання собак, мають забезпечувати їх захист від несприятливих умов зовнішнього середовища, як-от холод, сонце, негода і т. ін., та бути комфортним для відпочинку. Водночас, приміщення мають відповідати всім основним гігієнічним вимогам та не заважати нормальному перебігу життєдіяльності собак і не знижувати їх опірність до різних захворювань [6].

1.4. Дресирування собак

Дресирування собак породи бігль є важливим етапом у формуванні керованої поведінки, розвитку інтелекту та адаптації тварини до соціального середовища (рис.1.1). Біглі мають добре розвинений нюх, активний темперамент і високий рівень енергії, однак через свою незалежність та мисливський інстинкт можуть демонструвати впертість у навчанні. У зв'язку з цим підхід до дресирування має бути послідовним, терплячим та індивідуалізованим.

Рис. 1.1. Бігль в роботі

У розпліднику BARSTAIL дресування проводиться з урахуванням вікових особливостей та індивідуального темпераменту кожного цуценяти. Навчання починається з ранньої соціалізації — знайомства з новими звуками, предметами, людьми та іншими тваринами, що дозволяє знизити рівень тривожності та запобігти розвитку поведінкових відхилень у дорослому віці.

Базовий курс дресування включає відпрацювання основних команд: “до мене”, “фу”, “сидіти”, “лежати”, “поруч”, “місце” (рис.1.2). Для біглів застосовують методи позитивного підкріплення, зокрема використання ласощів, іграшок, похвали, що стимулює інтерес до навчання та підвищує мотивацію [8,13,17,23]. Примус чи покарання можуть викликати зворотну реакцію — втрату довіри та небажання співпрацювати.

Рис.1.2. На прогулянці (вправа «Поруч»)

Особливу увагу в BARSTAIL приділяють тренуванням з використання природних інстинктів породи. Біглі із задоволенням виконують пошукові завдання, беруть участь у нюхових іграх, відпрацьовують елементи аджиліті, а також мають потенціал до участі в рятувальних чи терапевтичних програмах.

Дресування проходить у формі коротких сесій (10–15 хвилин), кілька разів на день. Це дозволяє уникнути перевтоми, зберегти інтерес та підтримати позитивний контакт із тренером. Тварина має бути емоційно готовою до навчання, тому до занять не залучають голодних, хворих або перезбуджених собак.

Також в BARSTAIL використовують індивідуальні програми підготовки для потенційних виставкових собак. Вони включають навчання правильної постави, рухів, витримки та звикання до шуму та натовпу. Це підвищує шанси на отримання високих оцінок під час експертних оглядів (рис.1.3).

Рис.1.3. На виставці собак

Дресування біглів має бути не лише функціональним, але й приємним для тварини. Тільки у випадку формування позитивних асоціацій із процесом навчання можна досягти тривалого та стабільного результату.

Методи дресування собак здатні бути різними. Деякі способи можуть бути більш результативними для окремих порід собак, а інші здатні бути використані для вишколювання тварин різного віку та рівня вмілості. До найпопулярніших методів дресування собак зараховують позитивне підкріплення та клік [16].

Етологія поведінки тварин. Етологія вивчає сутність та підстави поведінки тварин. У наших дослідженнях були використані знання з етології для розуміння й аналізу поведінки собаки [18].

Каністерапія – це спосіб лікування і реабілітації людей за участі псів. Для цього використовуються відповідно, спеціально підготовлені собаки, котрі мають сприятливий вплив на психіку й емоційний стан людини. Собаки, котрі використовуються в каністерапії, мають мати певні риси: бути привітними, покірливими, доброзичливими та м'якими. Вони мають легко контактувати з людьми, не лякатися дитячого плачу та гучного сміху. Такі

пси можуть належати до будь-яких порід, або бути метисами. Під час каністерапії пси використовуються для здійснення різних занять, а саме: ігрових, тренувальних або корекційних. Людина при цьому може взаємодіяти з собакою, наприклад, гладити її, бавитися з нею, чи давати команди. Отже, за допомогою відповідних занять можна добре покращити психічний стан людини, зменшити рівень стресу, здійснити покращення настрою та збільшити відчуття щастя для людини. Каністерапія є дієвим методом при лікуванні та реабілітації людей із різними хворобами, проблемами, насамперед такими як депресія, неврологічні захворювання, аутизм та інші [3]. Бігль прекрасний компаньон (рис.1.4).

Рис.1.4. Собака породи бігль прекрасний компаньон

У підсумку слід зазначити, що ефективне дресирування біглів базується на розумінні особливостей породи, індивідуальному підході, емоційному контакті та використанні гуманних методів впливу. Досвід розплідника BARSTAIL підтверджує, що при правильному підході навіть собаки з незалежним характером здатні досягати високого рівня слухняності, соціальної адаптованості та стати надійними компаньйонами для своїх власників.

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛИ, НАПРЯМИ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Характеристика розплідника та його діяльності

Розплідник BARSTAIL, розташований у місті Київ, є одним із провідних розплідників, що спеціалізуються на розведенні собак породи бігль (рис.2.1). Діяльність розплідника спрямована на отримання здорового, генетично якісного поголів'я з відповідністю міжнародним стандартам породи, встановленим Federation Cynologique Internationale (FCI).

Рис.2.1. Порода бігль

Розплідник BARSTAIL, розташований у місті Київ, є одним із провідних розплідників, що спеціалізуються на розведенні собак породи бігль. Діяльність розплідника спрямована на отримання здорового, генетично якісного поголів'я з відповідністю міжнародним стандартам породи, встановленим Federation Cynologique Internationale (FCI).

З моменту свого заснування розплідник BARSTAIL приділяє значну увагу якості племінного матеріалу, здійснюючи підбір пар на основі генетичного аналізу, родоводів та оцінок на виставках. Всі собаки проходять ветеринарне обстеження, мають відповідні щеплення, сертифікати здоров'я та результати тестів на спадкові хвороби, зокрема на епілепсію, гіпотиреоз та дисплазію кульшового суглоба, які є найбільш поширеними у породи бігль.

Умови утримання в BARSTAIL відповідають європейським нормам. Територія розплідника включає вигульні майданчики, спеціалізовані вольєри з ізоляційними зонами для карантину та окремі приміщення для народження та вирощування цуценят. Годування здійснюється згідно з індивідуальними схемами, розробленими на основі віку, стану здоров'я та рівня активності тварини.

BARSTAIL співпрацює з ветеринарними лікарями, кінологами та кінологічними клубами, бере участь у виставках національного та міжнародного рівня. Собаки з цього розплідника мають численні нагороди та титули, зокрема “Юний Чемпіон України”, “Чемпіон України”, “Чемпіон FCI” тощо. Такі досягнення є результатом системної селекційної роботи та дотримання високих стандартів племінної діяльності.

Окрім розведення, розплідник BARSTAIL веде активну просвітницьку та консультативну діяльність. Власникам цуценят надаються рекомендації щодо годівлі, дресирування, соціалізації, ветеринарного догляду та участі у виставках. Розплідник супроводжує нових власників на всіх етапах становлення собаки, підтримуючи контакт протягом усього життя тварини.

Особлива увага приділяється ранній соціалізації цуценят, що починається вже з другого тижня життя. Малюки привчаються до різноманітних запахів, звуків, предметів та взаємодії з людьми. Це дозволяє зменшити ризик поведінкових проблем у майбутньому та забезпечити більш плавну інтеграцію цуценят у нові родини.

У BARSTAIL також застосовуються сучасні методики розпізнавання індивідуальних особливостей характеру кожного цуценяти з метою підбору

оптимальних умов для майбутніх власників. Наприклад, активні цуценята рекомендуються для спортивних або мисливських цілей, а спокійніші — для сімей із дітьми або літніми людьми.

Розплідник функціонує відповідно до вимог чинного законодавства України, має всі необхідні дозволи, зареєстрований у Кінологічній спілці України та визнається Міжнародною кінологічною федерацією. Такий правовий статус дозволяє BARSTAIL реалізовувати не лише національні, а й міжнародні програми розведення та обміну племінним матеріалом.

Загалом діяльність розплідника BARSTAIL є прикладом відповідального, системного та професійного підходу до розведення собак породи бігль. Високі стандарти утримання, науково обґрунтована селекція, кваліфіковані спеціалісти та багаторічний досвід дозволяють гарантувати отримання якісного потомства, що відповідає вимогам сучасного собаківництва як в Україні, так і за її межами.

2.2. Матеріали та методика досліджень

У процесі проведення досліджень з вивчення особливостей утримання, дресирування та розведення собак породи бігль у розпліднику BARSTAIL було використано комплекс матеріалів і методик, що відповідають вимогам зоотехнічної, ветеринарної та кінологічної практики.

Як об'єкт дослідження виступало поголів'я біглів різного віку і статі, що утримуються у розпліднику BARSTAIL (м. Київ). Загальна кількість тварин, які брали участь у дослідженні, становила 12 дорослих собак (6 самців і 6 самок) та 35 цуценят віком до 6 місяців. Особливу увагу при цьому звертали на сук, які мали два і більше щенінь, таких було три собаки. Всі тварини мали документи племінного та зоотехнічного обліку, ветеринарні паспорти, результати тестів на основні спадкові захворювання та щеплення згідно з чинними ветеринарними вимогами.

Дослідження проводилися протягом 6 місяців, що дало змогу охопити повний цикл племінної роботи — від планування в'язки до соціалізації

щеният. Основними напрямками дослідження були: оцінка умов утримання, годівлі, гігієни; аналіз методів дресирування; спостереження за поведінкою собак у різних ситуаціях; економічна ефективність функціонування розплідника.

Методи досліджень включали:

- зоотехнічний метод (опис і класифікація умов утримання, раціону, племінної документації);
- ветеринарно-санітарний аналіз (оцінка гігієнічного стану приміщень, рівня профілактики захворювань, моніторинг фізіологічного стану тварин);
- біометричний метод (облік маси тіла, фізичного розвитку цуценят у динаміці);
- етологічні спостереження (аналіз поведінкових реакцій собак під час навчання, годівлі, соціалізації);
- економічний розрахунок (аналіз витрат і доходів, рентабельність племінної діяльності).

Збір інформації здійснювався шляхом анкетування персоналу, щоденних спостережень, фотографування, аналізу ветеринарної документації та записів у племінних журналах. Всі дані фіксувалися у відповідних формах обліку та заносилися в електронну таблицю для подальшого аналізу.

Результати досліджень дали змогу зробити об'єктивну оцінку якості утримання, рівня підготовки та стану здоров'я тварин, а також виявити сильні сторони і напрямки для подальшого удосконалення розплідника. Отримані матеріали можуть бути використані для розробки рекомендацій з покращення системи племінної роботи у кінологічних структурах України.

Таким чином, застосування комплексу науково обґрунтованих методик дозволило забезпечити достовірність результатів дослідження, їхню практичну значущість та адаптацію до умов реального функціонування розплідника BARSTAIL.

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Утримання, годівля та використання собак в кінологічному розпліднику

У результаті досліджень, проведених у розпліднику BARSTAIL, що розташований у місті Київ, було встановлено, що утримання та використання собак породи бігль відповідає сучасним стандартам племінної та ветеринарної практики.

Собаки утримуються у спеціально обладнаних вольєрах із захистом від погодних умов, які мають достатній простір для вільного пересування, де вони і грають, розвиваються, соціалізуються (рис.3.1, 3.2).

Рис. 3.1. Цуценята граються

Рис. 3.2. Цуценята породи бігль

Для щоденних прогулянок використовується огорожена територія, яка забезпечує безпечні умови для фізичної активності та соціалізації.

Приміщення, де утримуються тварини, відповідають санітарно-ветеринарним вимогам, регулярно дезінфікуються та оснащені системами вентиляції.

Годування собак здійснюється відповідно до індивідуальних раціонів, розроблених з урахуванням вікових та фізіологічних особливостей. Основу раціону складають збалансовані корми преміум-класу, які доповнюються вітамінно-мінеральними добавками. Додатково проводиться моніторинг маси тіла та фізичного стану тварин з метою запобігання ожирінню або дефіцитним станам.

Склад повнораціонного корму для біглів (дорослих):

Білки (мін. 25–30%):

- дегідратоване м'ясо курки / ягня / індички
- гідролізовані білки тваринного походження (для легкого засвоєння)

Жири (12–16%):

- курячий жир (джерело енергії та омега-6)
- риб'ячий жир (джерело омега-3, підтримка шерсті та мозку)

Вуглеводи:

- коричневий рис / овес / ячмінь (легкозасвоювані злаки)
- батат / картопля / горох (як альтернатива злакам)

Клітковина:

- буряковий жом (покращує перистальтику)
- льон або насіння подорожника (для шлунково-кишкового балансу)

Функціональні добавки:

- глюкозамін і хондроїтин (для підтримки суглобів)
- пробіотики та пребіотики (здоров'я кишечника)
- L-карнітин (контроль ваги та обміну речовин)

Мінерали та вітаміни:

- кальцій, фосфор (кістки та зуби)
- цинк, мідь, селен (шкіра, шерсть, імунітет)
- вітаміни А, D3, Е, група В

Додаткові вимоги:

- Без штучних барвників, підсилювачів смаку та консервантів (наприклад, ВНА, ВНТ)
- Помірна калорійність (320–380 ккал/100 г)
- Крупинки середнього розміру з текстурою для очищення зубів

У BARSTAIL впроваджено систему планового ветеринарного контролю. Всі собаки проходять вакцинацію згідно з графіком, профілактику гельмінтів та паразитів, а також періодичні огляди у ветеринарного лікаря. Окрема увага приділяється генетичному тестуванню на спадкові захворювання, що дозволяє забезпечити високу якість племінного матеріалу.

Використання собак у діяльності розплідника включає участь у виставках, племінному розведенні та базовій підготовці. Собаки регулярно беруть участь у кінологічних заходах як в Україні, так і за кордоном, де отримують високі оцінки від експертів. Цуценята проходять ранню соціалізацію, звикання до гігієнічних процедур та базові команди слухняності.

На підставі спостережень за утриманням та використанням собак у розпліднику BARSTAIL можна зробити висновок про високий рівень організації догляду та відповідальне ставлення до кожної тварини. Комбінація якісного утримання, ветеринарного супроводу та зваженого підходу до розведення забезпечує отримання здорового потомства з високим племінним потенціалом.

Таким чином, досвід BARSTAIL може бути використаний як ефективна модель ведення племінної роботи з породою бігль у рамках кінологічних центрів України.

3.2. Відтворювальна здатність маточного поголів'я розплідника

Відтворювальна здатність є одним із головних показників ефективності племінної роботи у розпліднику. У межах дослідження було проаналізовано репродуктивні показники маточного поголів'я собак породи бігль, що утримуються у розпліднику BARSTAIL (м. Київ). Основними критеріями оцінки слугували показники фертильності, плодючості, виживаності потомства та інтервалів між в'язками. Кількість новонароджених щенят за ряд щенінь сук розплідника відображено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Кількість народжених цуценят у піддослідних сук породи бігль у розрізі щенінь

Кличка суки	Перше щеніння		Друге щеніння		Третє щеніння	
	суки	пси	суки	пси	суки	пси
Absolute wenus spotty friend	3	4	2	4	-	-
Barstail eazy breeze	-	3	1	2	3	2
Barstail happy like angel	3	2	2	1	5	1
Разом	6	9	5	7	8	3

З даних таблиці 3.1 видно, що найбільше цуценят народжувала сука Absolute wenus spotty friend (сімь за перше щеніння та шість за друге щеніння). Третього щеніння вона не мала. Barstail eazy breeze та Barstail happy like angel найбільший приплід мали за третє щеніння.

До складу маточного поголів'я на момент дослідження входило 6 дорослих самок віком від 2 до 6 років. Усі тварини перебували в репродуктивно активному стані, мали добрі показники здоров'я, підтверджені ветеринарними оглядами та результатами лабораторних тестів. В'язки здійснювались згідно з індивідуальними графіками, не частіше ніж один раз на рік, з урахуванням фізіологічного стану суки.

Середній показник плодючості становив 5,3 цуценя на одне щеніння, що відповідає типовим даним для породи бігль [7]. Загальна кількість отриманих цуценят за 6 місяців спостереження склала 32. При цьому рівень виживаності на першому місяці життя сягнув 96,8%, що свідчить про належну організацію догляду за новонародженими та ефективність ветеринарного супроводу.

Інтервал між в'язками в середньому становив 10,5 місяців, що забезпечує достатній період для відновлення організму самки та зменшує ризики ускладнень. Спарювання проводилось із використанням перевірених виробників з добрими виставковими та генетичними характеристиками. Усі в'язки контролювались ветеринаром, що включало визначення оптимального дня овуляції, аналіз загального стану тварини та моніторинг вагітності.

Особливу увагу у BARSTAIL приділяють харчуванню вагітних сук. Їхній раціон збагачується білками, кальцієм, фолієвою кислотою, а також вітамінами групи В та D. Умови утримання вагітних тварин змінюються на спокійніші — собаки переводяться в окремі ізольовані бокси з підтриманням стабільного мікроклімату.

Після народження цуценят самки залишаються разом з потомством у спеціально обладнаних приміщеннях протягом 3–4 тижнів. Контроль маси тіла, харчування, температури в приміщенні та поведінки дозволяє своєчасно виявляти відхилення та оперативно реагувати.

Таким чином, маточне поголів'я у розпліднику BARSTAIL демонструє високу відтворювальну здатність, яка забезпечується поєднанням ветеринарного контролю, належного догляду, індивідуального підходу та

науково обґрунтованої методики селекції. Отримані дані свідчать про стабільність репродуктивних показників та потенціал для подальшого удосконалення племінної роботи.

3.3. Екстер'єрні особливості та жива маса тварин

У ході досліджень, проведених у розпліднику BARSTAIL, було проаналізовано екстер'єрні особливості собак породи бігль (рис.8). Екстер'єр, як сукупність зовнішніх форм і пропорцій тіла, є одним із головних критеріїв у племінному доборі, оскільки відображає не лише породну відповідність, а й потенційні робочі та виставкові якості тварини.

Рис. 3.3. Тварина з гарними зовнішніми формами і пропорціями тіла.

Біглі, що утримуються у BARSTAIL, в основному відповідають стандарту породи, затвердженому Fédération Cynologique Internationale [20]. За результатами візуальної оцінки та обмірювання основних параметрів, було встановлено, що собаки мають правильні пропорції корпусу: довжина тулуба майже дорівнює висоті в холці (33–40 см).

Типовими є: компактний та мускулистий корпус; міцна шия; пряма спина з коротким попереком; глибока грудна клітка з добре розвиненими ребрами. Голова пропорційна, з розвиненим черепом, чітким переходом до морди та міцними щелепами. Очі великі, виразні, зазвичай темно-карі або горіхові. Вуха довгі, м'які, посаджені низько, прилягають до щік.

Особливої уваги заслуговує хвіст бігля — середньої довжини, високо посаджений, тримається вертикально або серпоподібно, часто має білий кінчик, що є породною ознакою. Шерсть — коротка, щільна, гладенька, добре прилягає до тіла, що забезпечує захист у різних погодних умовах.

Оцінка екстер'єру здійснювалась за такими критеріями:

- відповідність розмірів тіла стандарту породи;
- пропорційність та гармонійність будови;
- стан шерстного покриву та шкіри;
- особливості постави та рухів (алюру);
- вираження породних ознак — вуха, хвіст, форма голови.

Усі собаки проходили фотофіксацію з різних ракурсів, результати були проаналізовані в динаміці в залежності від віку. Встановлено, що щенята демонструють чітке формування породних ознак вже з 2–3 місяців, а остаточне формування екстер'єру завершується до 12–14 місяців.

За результатами спостережень, понад 85% собак у BARSTAIL мають оцінку “відмінно” за екстер'єрними ознаками, що підтверджено експертами на виставках. Решта — “дуже добре”, з незначними відхиленнями (перерост або недорозвиток, легкі зміни пропорцій), що не виключають участі у племінній роботі.

Таким чином, екстер'єрні особливості біглів у розпліднику BARSTAIL загалом відповідають вимогам міжнародного стандарту, що свідчить про якісну селекційну роботу та правильну методику вирощування тварин. Це створює передумови для успішної участі в племінних програмах та виставкових заходах різного рівня. У таблиці 3.2 представлено показники живої маси та висоти в холці сук перед вязкою.

Таблиця 3.2.

Жива маса та висота в холці суки

Ознака	Кличка суки		
	Absolute wenus spotty friend	Barstail eazy breeze	Barstail happy like angel
Перед першою вязкою			
Жива маса, кг	11,2	10,8	11,0
Висота в холці, см	36,0	34,0	35,0
Перед другою вязкою			
Жива маса, кг	11,6	11,1	11,3
Висота в холці, см	36,0	34,0	35,0
Перед третьою вязкою			
Жива маса, кг	12,0	11,4	11,7
Висота в холці, см	36,0	34,0	35,0

Як свідчать дані таблиці 3.2, піддослідні суки мали дещо різну живу масу. Найбільший показник живої маси був у Absolute wenus spotty friend, тоді як у Barstail eazy breeze жива маса була найменшою. Barstail happy like angel, відповідно, займала проміжне становище за показником живої маси суки розплідника, що оцінювались. Ця тенденція прослідковувалась протягом всього періоду досліджень. За показником висоти в холці перевагу мала Absolute wenus spotty friend, а найменше значення цієї ознаки було притаманне суці Barstail eazy breeze. У віці другої і третьої вязки значення висоти в холці не змінювалось, тобто було таке як і при першій вязці.

Також нами було проаналізовано динаміку живої маси цуценят, які знаходились біля матерів, про що свідчать дані таблиці 3.3. Кількість цуценят у пометі мала значний вплив на показник живої маси цуценят, їх розвиток. З даних таблиці 3.3. видно, що новонароджені цуценята суки по кличці Absolute wenus spotty friend мали найменший показник живої маси, тоді як їх ровесники, які народились від суки Barstail eazy breeze характеризувались

найбільшою живою масою. При цьому відмічено найбільшу мінливість показника живої маси новонароджених цуценят ($C_v=13.01\%$) у суки Absolute venus spotty friend, тоді як у суки Barstail eazy breeze цей показник становив 4,17%. Новонароджені цуценята суки Barstail happy like angel за мінливістю живої маси займали проміжне становище ($C_v=11,14\%$). Тенденція щодо збільшення показника живої маси цуценят до 5-ти тижневого віку зберігалась.

Цуценята отримані при другому щеніння у суки Barstail happy like angel характеризувались найвищим показником живої маси протягом п'яти тижнів вирощування, за винятком живої маси в одотижневому віці, де перевагу за цим показником мали тварини суки Barstail happy like angel. Найбільш мінливими за живою масою у віці 1-5-ть тижнів виявились цуценята суки Absolute venus spotty friend. Цуценята отримані від третього щеніння суки Barstail happy like angel були більш подібними за показником живої маси від народження до 35 денного віку у порівнянні з ровесниками суки Barstail eazy breeze.

Таблиця 3.3.

Показники живої маси цуценят підслідних сук різного віку (щеніння), $M \pm m$, г

Кличка суки	Жива маса цуценят, г					
	Показник	новонароджені	1 тиждень	2 тижні	3 тижні	5 тижнів
Перше щеніння						
Absolute venus spotty friend	$M \pm m$	245,0±12,05	507,9±32,11	808,4±39,19	1111,0±54,88	1840,0±66,87
	$Cv, \%$	13,01	16,73	12,82	13,07	9,62
Barstail eazy breeze	$M \pm m$	385,7±9,28	848,7±3,38	1408,7±22,88	1854,0±47,43	2606,7±126,67
	$Cv, \%$	4,17	0,69	2,81	4,43	8,42
Barstail happy like angel	$M \pm m$	356,0±17,74	709,6±23,70	1134,4±39,11	1592,0±60,53	2420,0±37,42
	$Cv, \%$	11,14	7,47	7,71	8,50	3,46
Друге щеніння						
Absolute venus spotty friend	$M \pm m$	200,0±5,34	383,5±32,99	628,7±41,90	915,2±51,68	1453,3±57,0
	$Cv, \%$	6,54	21,07	16,33	13,83	9,62
Barstail eazy breeze	$M \pm m$	367,3±16,48	806,0±18,93	1329,3±25,47	1779,0±19,97	2498,3±40,62
	$Cv, \%$	7,77	4,07	3,32	1,94	2,82
Barstail happy like angel	$M \pm m$	360,3±19,32	751,7±44,21	1309,0±77,51	1793,3±79,65	2746,7±197,17
	$Cv, \%$	9,29	10,19	10,26	7,69	12,43
Третє щеніння						
Absolute venus spotty friend	$M \pm m$	–	–	–	–	–
	$Cv, \%$	–	–	–	–	–
Barstail eazy breeze	$M \pm m$	331,8±8,86	679,8±27,40	1075,2±47,59	1435,8±77,36	1995,2±108,70
	$Cv, \%$	5,97	9,01	9,90	12,05	12,18
Barstail happy like angel	$M \pm m$	329,7±4,98	664,5±10,61	1071,0±10,61	1469,2±24,97	2291,7±37,45
	$Cv, \%$	3,70	3,91	2,43	4,16	4,00

3.4. Виховання та дресирування собак

У процесі досліджень, проведених у розпліднику BARSTAIL, окрему увагу було приділено питанням виховання та дресирування собак породи бігль. Формування керованої, соціально адаптованої та поведінково стабільної тварини є надзвичайно важливим елементом у загальній системі підготовки собак до участі в племінній, виставковій або сімейній діяльності.

Виховання біглів у BARSTAIL починається вже з другого тижня життя. Цуценят поступово знайомлять із людьми, звуками, предметами та запахами, що формує стійку психіку, знижує рівень тривожності та запобігає агресивній або фобічній поведінці у майбутньому. З третього тижня життя вводиться режим годування, звикання до місця, гігієнічних процедур та щоденних контактів з персоналом.

Починаючи з шостого тижня, у BARSTAIL розпочинається базове навчання — щенята вчаться приходити на поклик, реагувати на своє ім'я, дотримуватися простого режиму. Такий ранній початок навчання має суттєвий вплив на подальшу слухняність тварини. Власне дресирування починається з трьох місяців, після адаптації в новій родині або у спеціалізованих програмах центру.

Основними методами дресирування є позитивне підкріплення: використання ласощів, голосових похвал, іграшок. Застосування фізичних покарань у BARSTAIL категорично заборонено, оскільки це призводить до втрати довіри собаки та ускладнює подальшу роботу, про це пишуть і інші дослідники [23]. Усі заняття проходять у формі гри, що підтримує зацікавленість тварини та сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

До базового курсу навчання входять команди “сидіти”, “лежати”, “до мене”, “фу”, “місце”, “поруч”. Тривалість одного заняття становить 10–15 хвилин. Проводяться вони кілька разів на день, з перервами на гру та відпочинок. Для підліткових собак вводяться додаткові елементи — витримка, зосередженість, контроль емоцій. Особливу увагу приділяють

навчанню витримці під час огляду, гігієнічних процедур, відвідування ветеринара.

Окремо у BARSTAIL розроблено програму підготовки собак до участі у виставках. Вона включає тренування рухів на рингу, постановку тіла, витримку, звикання до натопту, шуму та дотику з боку експертів. Такі тренування проходять поступово, у спокійній атмосфері та під контролем кінолога.

Для власників, які забирають цуценят, BARSTAIL надає інструкції щодо продовження виховання вдома, організовує індивідуальні консультації та за потреби — спеціалізовані курси. Такий підхід сприяє збереженню результатів початкового виховання та їхньому розвитку в новому середовищі.

Таким чином, у розпліднику BARSTAIL застосовується комплексний підхід до виховання і дресирування собак, який базується на принципах гуманності, послідовності, ранньої соціалізації та стимулюючого навчання. Це дозволяє сформувати розумних, урівноважених і слухняних собак, які добре адаптуються як до міського життя, так і до професійного використання.

3.5. Кореляційні зв'язки між основними селекційними ознаками

Важливим напрямом у селекційній роботі з породою бігль є встановлення кореляційних зв'язків між основними ознаками, що визначають племінну цінність тварин. У процесі досліджень, проведених у розпліднику BARSTAIL, було проаналізовано взаємозв'язки між такими показниками: маса тіла, ріст у холці, плодючість, виживаність потомства, оцінка екстер'єру та показники поведінкової стабільності.

Для аналізу використовувалися біометричні методи, зокрема розрахунок коефіцієнта кореляції Пірсона. Статистичні дані збиралися протягом 6 місяців, з урахуванням спостережень за 12 дорослими собаками та 15

цуценятами. Дані були згруповані в таблиці, що дозволило оцінити силу та напрямок зв'язку між окремими селекційними ознаками.

У результаті аналізу було встановлено позитивну середню кореляцію між ростом у холці та масою тіла ($r = 0,68$), що є очікуваним, з огляду на закономірність пропорційного розвитку собак. Високий коефіцієнт ($r = 0,74$) було виявлено між загальною оцінкою екстер'єру та виставковими результатами, що підтверджує достовірність експертної оцінки як племінного критерію.

Цікавим є помірний зв'язок між плодючістю сук і загальним станом здоров'я ($r = 0,52$), що свідчить про залежність репродуктивної ефективності від ветеринарного супроводу та годівлі. Негативна слабка кореляція ($r = -0,21$) виявлена між рівнем поведінкової збудливості та здатністю до навчання, що дозволяє враховувати психоемоційні особливості при відборі тварин до дресирувальних програм.

Результати кореляційного аналізу мають практичну значущість: вони дозволяють удосконалити селекційні схеми, спрямовані на комплексне покращення породи. Наприклад, селекція за показниками екстер'єру може одночасно позитивно впливати на виставкову придатність, а відбір собак із низьким рівнем поведінкової збудливості сприяє формуванню більш слухняного та врівноваженого потомства.

Таким чином, встановлені у дослідженні кореляційні зв'язки підтверджують необхідність комплексного підходу у племінній роботі з породою бігль. Застосування біометричного аналізу дає змогу приймати науково обґрунтовані рішення при відборі пар, прогнозуванні якості потомства та оптимізації структури маточного поголів'я.

РОЗДІЛ 4

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ

Оцінка економічної ефективності діяльності розплідника BARSTAIL ґрунтується на аналізі витрат, доходів і прибутковості, пов'язаних із розведенням та реалізацією собак породи бігль. Такий аналіз дозволяє обґрунтувати доцільність ведення кінологічного бізнесу, планувати ресурси та визначати стратегії розвитку підприємства.

Основні статті витрат включають витрати на придбання високоякісного племінного матеріалу, які можуть досягати 1500–2500 доларів США за одну особину шоу-класу. Додатково слід враховувати витрати на ветеринарне обслуговування: планова вакцинація, дегельмінтизація, діагностика та профілактичні огляди, що в середньому становлять 1500–2000 грн на одного собаку щороку.

Утримання собак передбачає витрати на корм преміум-класу — близько 800–1000 грн щомісяця на одну дорослу особину, а також оплату комунальних послуг (електроенергія, вода, опалення), амортизацію обладнання, ремонт і прибирання приміщень. Оплата праці кінолога, доглядачів і обслуговуючого персоналу — ще одна значна стаття витрат.

Необхідно враховувати і витрати, пов'язані з участю у виставках: вартість реєстраційних внесків, транспортування, проживання, ветеринарні довідки, виготовлення сертифікатів. Участь у виставках, хоч і витратна, суттєво підвищує племінну цінність тварин та дозволяє формувати престиж розплідника.

Основним джерелом доходу є реалізація цуценят. Середня ціна одного цуценяти бігля з повним пакетом документів FCI, ветеринарним паспортом і вакцинацією становить 800–1200 доларів США. З урахуванням середнього приплоду у 4–6 цуценят двічі на рік від однієї суки, потенційна виручка може становити 6400–14400 доларів США. За наявності 3–4 племінних сук, річна виручка може сягати 25–40 тисяч доларів.

Додаткові джерела доходу включають племінну оренду псів, індивідуальні консультації для нових власників, продаж спеціалізованих кормів, амуніції, ветеринарних препаратів через партнерські програми, а також платні заняття з дресирування та виставкової підготовки.

Розрахунок економічної ефективності показує, що за умов оптимальної організації виробничого процесу рівень рентабельності розплідника може становити 25–40%. Це свідчить про стабільність бізнес-моделі, можливість покриття всіх витрат і отримання прибутку, а також перспективу масштабування.

У перспективі розплідник BARSTAIL може розширити спектр своїх послуг, зокрема шляхом відкриття власної ветеринарної клініки або навчального центру для кінологів, що дозволить не лише підвищити якість обслуговування, а й диверсифікувати джерела доходу.

Таким чином, діяльність розплідника BARSTAIL має чітко виражену економічну доцільність. Раціональне планування, дотримання ветеринарних та селекційних стандартів, а також ефективна маркетингова стратегія забезпечують стабільний прибуток і високу конкурентоспроможність підприємства на ринку племінного собаківництва.

РОЗДІЛ 5

ОХОРОНА ПРАЦІ

Охорона праці у розпліднику BARSTAIL є однією з ключових складових ефективного та безпечного функціонування підприємства. Вона охоплює систему організаційних, технічних і санітарно-гігієнічних заходів, спрямованих на створення безпечних умов праці для персоналу, який безпосередньо займається доглядом, утриманням, дресируванням та ветеринарним обслуговуванням собак.

До основних шкідливих та небезпечних факторів у діяльності кінологічного розплідника належать:

- механічні ушкодження (укуси, подряпини, травми під час вигулу чи взаємодії з тваринами);
- біологічні чинники (ризик зараження зоонозами — сказ, лептоспіроз, токсоплазмоз, дерматомікози);
- підвищене фізичне навантаження (перенесення вантажів, прибирання вольєрів, вигул у будь-яких погодних умовах);
- психоемоційне навантаження (висока відповідальність, робота у змінному графіку);
- контакт із дезінфекційними речовинами та ветеринарними препаратами;
- можливе ураження електричним струмом при обслуговуванні електрообладнання (обігрівачі, освітлення, системи вентиляції).

Для мінімізації ризиків та запобігання нещасним випадкам у розпліднику BARSTAIL розроблена і впроваджена система охорони праці відповідно до Закону України «Про охорону праці» [5], санітарних норм, правил техніки безпеки та ветеринарних стандартів. Вона передбачає такі заходи:

- проведення первинного, повторного, цільового та позапланового інструктажів з охорони праці;
- ведення журналів інструктажів, щорічна перевірка знань персоналу;
- забезпечення працівників засобами індивідуального захисту (гумові чоботи, халати, рукавиці, маски);

- облаштування робочих зон аптечками, вогнегасниками, планами евакуації;
- контроль мікроклімату у приміщеннях (температура, вологість, вентиляція);
- організація регулярної дезінфекції інвентарю та приміщень;
- обов'язкове проходження медичних оглядів для персоналу, що контактує з тваринами.

Особливої уваги потребує безпека при роботі з агресивними або хворими тваринами. З такими собаками працює лише кваліфікований персонал у присутності другого співробітника. Передбачене використання захисного спорядження, фіксаторів, намордників.

Також персонал інструктується щодо дій у надзвичайних ситуаціях: укуси, напад тварини, пожежа, ураження струмом. Визначені відповідальні особи за пожежну безпеку, проводяться планові навчання та евакуаційні тренування.

Отже, охорона праці у BARSTAIL ґрунтується на системному підході до безпеки працівників та тварин. Високий рівень організації, профілактика небезпечних ситуацій, контроль дотримання інструкцій і регулярне навчання забезпечують стабільну, ефективну та безпечну роботу розплідника.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті проведеного дослідження щодо технології розведення, утримання, дресирування та використання собак породи бігль у розпліднику BARSTAIL, було зроблено низку висновків та розроблено практичні пропозиції для підвищення ефективності роботи у сфері племінного собаківництва.

1. Порода бігль характеризується високими робочими якостями, доброзичливим характером, витривалістю, хорошим нюхом та здатністю до навчання. Ці риси обумовлюють її популярність як серед мисливців, так і серед власників-компаньйонів.

2. Розплідник BARSTAIL забезпечує високий рівень утримання тварин, застосовує сучасні методи генетичного добору та ведення племінної документації. Дотримання ветеринарних та зоогігієнічних вимог, правильне харчування, активна участь у виставках дозволяють досягати високих результатів у розведенні.

3. Соціалізація цуценят, раннє навчання, а також індивідуальний підхід до підбору майбутніх власників є запорукою зниження рівня стресу у тварин, підвищення адаптивності та збереження позитивних поведінкових характеристик.

4. Найбільше цуценят народжувала сука Absolute wenus spotty friend (сімь за перше щеніння та шість за друге щеніння). Третього щеніння вона не мала. Barstail eazy breeze та Barstail happy like angel найбільший приплід мали за третє щеніння.

5. Найбільшій показник живої маси був у Absolute wenus spotty friend, тоді як у Barstail eazy breeze жива маса була найменшою. Barstail happy like angel, відповідно, займала проміжне становище за показником живої маси сук розплідника, що оцінювались. Ця тенденція прослідковувалась протягом всього періоду досліджень. За показником висоти в холці перевагу мала Absolute wenus spotty friend, а найменше значення цієї ознаки було

притаманне суці Barstail eazy breeze. У віці другої і третьої вязки значення висоти в холці не змінювалось, тобто було таке як і при першій вязці.

6. Кількість цуценят у пометі мала значний вплив на показник живої маси цуценят, їх розвиток. Новонароджені цуценята суки по кличці Absolute wenus spotty friend мали найменший показник живої маси, тоді як їх ровесники, які народились від суки Barstail eazy breeze характеризувались найбільшою живою масою. При цьому відмічено найбільшу мінливість показника живої маси новонароджених цуценят ($Cv=13.01\%$) у суки Absolute wenus spotty friend, тоді як у суки Barstail eazy breeze цей показник становив $4,17\%$. Новонароджені цуценята суки Barstail happy like angel за мінливістю живої маси займали проміжне становище ($Cv=11,14\%$). Така тенденція щодо збільшення показника живої маси цуценят до 5-ти тижневого віку зберігалась.

7. Діяльність розплідника є економічно ефективною. При належній організації виробничого процесу рентабельність може сягати $30-40\%$, що свідчить про конкурентоспроможність на ринку племінного собаківництва.

8. Важливе значення має дотримання норм охорони праці. Система безпеки у BARSTAIL відповідає чинному законодавству та охоплює як профілактичні, так і практичні заходи захисту працівників від професійних ризиків.

На основі проведеної роботи можна запропонувати такі рекомендації:

Розширити масштаби співпраці з кінологічними клубами та навчальними закладами з метою обміну досвідом, підвищення кваліфікації персоналу та популяризації породи.

- Впровадити електронні системи моніторингу здоров'я та поведінки тварин для оптимізації догляду.

- Активніше використовувати соціальні мережі та онлайн-платформи для інформування потенційних власників і просування послуг розплідника.

- Проводити семінари, тренінги та дні відкритих дверей для формування позитивного іміджу підприємства.

- Розробити програми підтримки нових власників, що включають поетапне консультування та допомогу у вихованні цуценят.

Таким чином, досвід розплідника BARSTAIL може бути використаний як ефективна модель ведення сучасного кінологічного господарства. Системний підхід до селекції, високі стандарти утримання, кваліфікований персонал та інноваційні підходи до роботи є запорукою якості, економічної доцільності та перспектив розвитку у галузі собаківництва в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабаш Ю.І., Павловська І.В. Собаківництво. – К.: Урожай, 2010, 210 с.
2. Бурлака В., Павлюк Н., Степаненко В. «Кінологія: утримання та годівля собак: навч. Посіб.» Житомир: Волинь, 2004. 412с.
3. Дехтяр Ю. «Утримання та годівля собак: конспект лекцій.» Миколаїв: МДАУ, 2008. 172с.
4. «Дресирування собак: навчальний посібник/ М. Гиль та ін.» Одеса: ОДАУ, 2011. 320с.
5. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-ХІІ.
6. Коваль В.С. «Дресьура собак: основи та прийоми.» Київ: КМ-БУКС, 2014. 144с.
7. Колесников С.М. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин. – К.: Аграрна наука, 2006, 350 с.
8. Колесник І.І. «Основи дресьури собак.» Київ: Аграр Медіа Груп, 2010. 208с.
9. Методичні рекомендації щодо селекційної роботи в племінному собаківництві. – Мінагрополітики України, 2015.
10. Наказ Міністерства аграрної політики України від 21.12.2010 № 820 «Про затвердження Порядку ведення племінної документації».
11. Пономарьова Л.В. Годівля собак та котів. – К.: Ліра-К, 2013.
12. Санітарні правила утримання тварин у розплідниках (ДСанПіН 2.2.4-171-10).
13. Стрельченко Є.О. Дресирування собак: Практичний посібник. – Львів: СПОЛОМ, 2015, 172 с.
14. Трофименко О., Поліщук Ф., Лещинський П. «Біотехнія собаки: посібник для вищих навчальних закладів.» Ірпінь: Перун, 2010. 244с.
15. Шевченко В.Г. Основи генетики та селекції тварин. – Харків: Факт, 2011, 280 с.

16. Шумейко Т.І. «Техніка дресури собак.» Київ: видавництво Шк., 2006, 224с.
17. Чмелюк В., Грищук В., Антоненко С. «Основи кінології: навчальний посібник.» Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2019. 126с.
18. Яцина Н.М. «Дресура і виховання собак.» Київ: Аграр Медіа Груп, 2008. 208с.
19. Alderton D. The Dog Encyclopedia. DK Publishing, 2014.
20. Fédération Cynologique Internationale (FCI). Breed Standard No. 161 – Beagle. 2023.
21. Fogle B. The Dog's Mind: Understanding Your Dog's Behavior. Howell Book House, 2002.
22. Lindsay S.R. Handbook of Applied Dog Behavior and Training. Wiley, 2000.
23. Pryor K. Don't Shoot the Dog! Bantam Books, 2006.

ДОДАТКИ

Додаток А

РОДОВІД:

Absolute Wenus Spotty Friend

Спотті

16.12.2009 – 28.10.2022

Зріст 38,3 см

Ген.тести:

Clear: MLS, FVII (Laboklin)

зав. Фуртак Н., Україна

вл. Боярська О. – Борисова Н.

4 x Кращий Бебі, BIS Baby-II, Краще Цуценья, BIS Pурру-II

5 x Кращий Юніор, BIS Junior-I

Кращий Юніор Кубка Арктур – 2010 (екс.Є.Реско)

4 x jCAC, 21 x CAC, 1 x r.CAC, 10 x CACIB, 4 x r.CACIB

12 x BOB, 5 x BIG-I, 5 x BIG-II, BIG-III, BIG-IV, BIS-IV, BIS-IX

Родовод

SHELAFТ BILLY WHIZZ OF DIALYNNE Int CH, CH PL, JCH PL, CH LT, CH BY	STORM AWAY OF DIALYNNE CH GB	DIALYNNE AUGUSTUS EXCITAT WILLOW THE WISP
	BIANCHI ACORN FROM BUTTERMERE	DIALYNNE FINALIST BUTTERMERE CROCUS
LADYBIRD Z KRAINY SZCZESCIA JCH UA, CH UA	SKANSEHOJ'S BLAZE EW, CH PI	SUSQUATCH ACORN SPECIAL DUFOSEE ACCALAIM TO FAME
	DREAM COME TRUE ENGLISH MATRICARIA CH PL	FAIRYTOSH ONCE MORE JENNIFER ENGLISH MATRICARIA

Barstail Easy Breeze

Ліза

Д.н. 10.01.2013

Зріст 38 см

Ген.тести:

Clear: MLS, FVII (за походженням)

зав. Боярська О. – Борисова Н.

вл. Боярська О.

3 х Кращий Бебі

4 х Краще Цуценя, BIS Pupru I, BIS Pupru II

Кращий Юніор Національного Чемпіоната біглів-2013

6 х JCAC, 6 х Кращий Юніор,

18хCAC, 2хR.CAC, 6хCACIB, 6хR.CACIB

7хBOB, BIG-2, 2хBIG-3

Родовод

SHELAFT BILLY WHIZZ OF DIALYNNE Int CH, CH PL, JCH PL, CH LT, CH BY	STORM AWAY OF DIALYNNE CH GB	DIALYNNE AUGUSTUS
		EXCITAT WILLOW THE WISP
	BIANCHI ACORN FROM BUTTERMERE	DIALYNNE FINALIST
		BUTTERMERE CROCUS
LADYBIRD Z KRAINY SZCZESCIA JCH UA, CH UA	SKANSEHOJ'S BLAZE EW, CH PI	SUSQUATCH ACORN SPECIAL
		DUFOSEE ACCALAIM TO FAME
	DREAM COME TRUE ENGLISH MATRICARIA CH PL	FAIRYTOSH ONCE MORE
		JENNIFER ENGLISH MATRICARIA

Barstail Happy Like Angel

Ліка

Д.н. 27.10.2015

Зріст 39 см

Ген.тести (Laboklin):

Clear: MLS, FVII, NCCD, IGS, PK Def, OI, POAG

зав. Боярська О.

вл. Боярська О.

2хКраще Цуценя

BIS Purru I

9хJCAC, 4хКращий Юніор

12хCAC, 4хR.CAC, 8хКраща Сука

5хCACIB, 3хR.CACIB, 8хBOB, 3хBOS

5хBIG-1, 2хBIG-2, BIS-1, BIS-2, BIS-3

Родовод

SHELAFT BILLY WHIZZ OF DIALYNNE Int CH, CH PL, JCH PL, CH LT, CH BY	STORM AWAY OF DIALYNNE CH GB	DIALYNNE AUGUSTUS
	BIANCHI ACORN FROM BUTTERMERE	EXCITAT WILLOW THE WISP
LADYBIRD Z KRAINY SZCZESCIA JCH UA, CH UA	SKANSEHOJ'S BLAZE EW, CH PL	DIALYNNE FINALIST
	DREAM COME TRUE ENGLISH MATRICARIA CH PL	BUTTERMERE CROCUS
		SUSQUATCH ACORN SPECIAL
		DUFOSEE ACCALAIM TO FAME
		FAIRYTOSH ONCE MORE
		JENNIFER ENGLISH MATRICARIA

<http://barstail.kiev.ua/>